

Hørt, men ikke sett

Hvem?

Kirsten Kjelsberg Osen. Norges første kvinnelige professor i medisin.

Hvorfor?

I dag kommer 34 forskere fra Europa og USA til et symposium i Oslo for å hylle pensjonisten som fyller 80 år på søndag

Tekst: **TONJE EGEDIUS**

Foto: **JON-ARE BERG-JACOBSEN**

– Du var lenge den personen i verden som visste mest om hørselsbanene i hjernen, og er internasjonalt kjent blant forskere på dette feltet. Hvorfor vet så få i Norge om deg?

– Det er vel fordi jeg ikke er så PR-kåt. Min erfaring er at en får så mye oppmerksomhet som man innbyr til. Og jeg liker best å være en sånn stay behind-er...

– Hva var det doktoravhandlingen din fra 1970 bidro med?

– Det viktigste jeg gjorde, var å kartlegge de primære hørselskjernene i hjernen, like innenfor øret. I mikroskop så jeg på snitt av hjernen til katter. Siden også andre arter,

inkludert mennesket. Ut fra det jeg så der, definerte jeg ni celletyper, som jeg satte meg ned og tegnet. For hånd.

– Hvor store var de cellene du tegnet i virkeligheten?

– Noen tusendels millimeter. Men i mikroskop kan du se inn i mikrokosmos. Jeg laget et slags kart over de celletypene jeg fant – og så viste det seg at det kartet var veldig lett for andre å forstå. Arbeidet mitt dannet et godt grunnlag for videre studier, både av meg selv og andre. Dagens symposium vil presentere den nyere forskningen på feltet, hvis overordnede mål er å forebygge og behandle hørselskader.

– Hvilke oppgaver har egentlig hørselskjernene?

TONJE EGEDIUS
Journalist
i A-magasinet

«Jeg hadde ikke kunnet gjøre dette arbeidet hvis jeg ikke hadde hatt en til å ta seg av barna»

– Hele tiden treffer et virvar av lydbølger øret ditt. Hørselssystemet trekker ut informasjon om tonehøyde, intensitet og hvor lyden kommer fra. En av de vanskeligste oppgavene det har, er å tolke tale. Det er det kanskje bare mennesker som kan.

– Du kaller doktoravhandlingen din for ditt tredje barn?

– Jeg har også to menneskebarn, to sønner. Når jeg kalte avhandlingen for mitt tredje, var det kanskje fordi jeg følte at det var en viktig sak. Det hadde tatt meg ni år, ikke ni måneder, å lage den. Da hadde jeg levd meg fullstendig inn i stoffet.

– I forordet til «ditt tredje barn» takket du barnepleieren Jorith. Da fikk du klar beskjed fra Universitetet i Oslo om at den slags takksigelser ikke passet seg i vitenskapelige artikler?

– Det rådet fulgte jeg ikke. Jeg hadde ikke kunnet gjøre dette arbeidet hvis jeg ikke hadde hatt en til å ta seg av barna. Jorith bodde først på et lite rom ved siden av gangen, så på egen hushjelphybel. Hun var hos oss i 11 år og ble en slags mor for hele familien. Jeg så på det som et arbeidsbytte. Jorith jobbet hjemme hos oss, jeg på Blindern, og så delte vi lønnen min.

– Guttene dine kalte henne mamma og deg Kirsten?

– Det syntes jeg var flott. Jeg har alltid foretrukket å være et individ, fremfor et biologisk spesimen. Jorith var mye flinkere enn meg til å oppdra barn. At guttene kalte henne mamma, så jeg som et tegn på at de var trygge og fikk det de behøvde. Heldigvis har jeg aldri hatt tendenser til sjalusi, og jeg fikk arbeidsro med vissheten om at barna hadde et unikum hjemme.

– Hva syntes mannen din om å ha en kone som prioriterte hjerneforskning fremfor middagsserverting?

– Han ville ikke være med som haleheng på kongresser og sånt, men han var veldig stolt av meg. Knut var 13 år eldre enn meg, flyver, og hadde sett mye av verden. På mange måter var han en moderne mann, som etter

det første barnet pushet på så jeg ikke skulle bli gående hjemme. Senere, da jeg var blitt spesialist i patologi på Rikshospitalet, ønsket han seg en kone med litt mer tid til familien, og oppfordret meg til å søke stillingen som vitenskapelig assistent på Anatomisk institutt. Der underviste og forsket jeg, da det var noen som foreslo at jeg skulle se på hørselssystemene...

– Siden er det blitt flere forskeropphold i USA, en amerikansk forskerpris, og fem år som professor ved Universitetet i Tromsø. Ifølge deg selv har du levd et liv blant lik og studenter?

– Som patolog har jeg obdusert en del lik. Som anatom har jeg dissekert dem. Det er slik man underviser i anatomi. Det er nesten skremmende hvor fort mennesket kan venne seg til det. Samtidig er det fantastisk at så mange donerer kroppen sin til forskning og undervisning. Det betyr masse for kvaliteten på legeutdanningen.

– Studentene dine ser ut til å ha likt deg. Allerede i 1965 dannet flere av dem Osen fanclub?

– Ja, ha-ha. Jeg grudde meg så fælt til å undervise at jeg alltid forberedte meg grundig. Det var nok derfor det gikk bra. Samtidig har jeg kost meg fælt med studentene. Jeg var ung, og tror jeg inspirerte. Da vi giftet oss, var mannen min gammel ungar – og en fantastisk historieforteller. Jeg pleide å gjenfortelle historiene hans, og i en kullbok sto det at Fru Osen har humor som en bryggesjauer...

– Selv som pensjonist klarer du ikke å holde deg borte fra Anatomisk institutt?

– Nei. Jeg har både forsket og veiledet doktorgradsstipendiater siden den gang. Nå driver jeg og rydder i de anatomiske samlingene. Og i 25 år har jeg brukt mye tid i Leger mot atomvåpen. Min mening er at det eneste som i det lange løp kan hindre en atomkrig, er at vi utrydder atomvåpnene før de utrydder oss.

tonje.egedijs@aftenposten.no

Fritt ord?

Forrige lørdag skrek VGs førsteside at superinvestoren Jan Haudemann Andersen misliker å se menn med barnevogn. Slik det er en nyhet når Jan-Thomas oppfører seg amerikansk, urbane mødre synes moderskapet er slitsomt eller Jostein Gaarder mener noe «horribelt» i Israel-debatten.

I Norge er det rett og slett en nyhet når noen sier noe politisk ukorrekt. Avisene later som om de ikke kan tro det de hører, og rydder i ren fryd forsiden: Han sa det! Han sa det!

Som om Norge ikke var lite nok fra før.

Under rabalderet om yringsfriheten på Litteraturhuset i vår, sa Dag Solstad at han aldri hadde følt seg så ufri i mediene som i dag. Familieterapeut Jesper Juul, med erfaring fra norsk og dansk offentlighet, mente noen måneder før at nordmenn er livredde for å si høyt noe som ikke er politisk korrekt. Før han la til: «Og da får man jo aldri sagt noe viktig.»

Denne samme våren, i 2008, ble jeg etter å ha skrevet om skilsmissebarn i A-magasinet, oppringt av en sentral samfunnsforsker. Han kunne fortelle at skilsmisse er en faktor som ofte spiller inn hos ungdom som sliter eller havner på skråplanet. Og at det er et funn så ubehagelig, at forskerne demper det ned i sine egne forskningsrapporter. Mange forskere er selv skilt. Dessuten er de politisk radikale, påpekte han, og da passer det veldig dårlig å trekke samme konklusjoner som KrFs mørkemenn.

Vips ble viktige faktaleverandører ute av stand til å konkludere med noe politisk ukorrekt, og et rikt land ble fattig på ord for en smerte mange kjenner på.

Interessant, syntes jeg. Men da jeg spurte om ikke professoren kunne utdype temaet i et intervju, viste det seg at han sto på farten. At han straks skulle av gårde på ferie. At han strengt tatt ikke hadde forsket på alt dette selv, og nødig ville synse om andres...

Og akkurat da Norge kunne blitt litt større, ble det med ett langt og smalt igjen. Mens folket skulte på hverandres meninger. Trangt der oppe mot nord.

tonje.egedijs@aftenposten.no

**Sitat chjhsjhsh
kashjsahjdfhsafhjsf**